

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku [...] Stowarzyszenia [...] z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanego C. Sp. z o.o. - Ośrodek [...] z siedzibą w W. oraz
E. A. M.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 3 marca 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. od wyroku Sądu Okręgowego – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 24 czerwca 2014 r. zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 20 listopada 2011 r. i stwierdzającego, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne zainteresowanej E. A. M. u płatnika składek [...] Stowarzyszenia [...] z

siedzibą w W. nie wlicza wartości wynagrodzenia uzyskanego z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych przez zainteresowaną z „C.” Sp. z o.o. - Ośrodek [...] z siedzibą w W. za miesiące: od kwietnia 2006 r. do sierpnia 2006 r., październik 2006 r., grudzień 2006 r., od lutego 2007 r. do sierpnia 2007 r., od października 2007 r. do grudnia 2007 r., od stycznia 2008 r. do grudnia 2008 r., od stycznia 2009 r. do grudnia 2009 r., od stycznia 2010 r. do grudnia 2010 r. oraz od stycznia 2011 r. do maja 2011 r.

Organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 marca 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego związanego z ustaleniem „czy dla zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych decydujące znaczenie ma okoliczność, iż płatnicy składek muszą prowadzić działalność na podstawie tych samych przepisów prawa materialnego i w tym samym zakresie, czy też dopuszczalne jest zastosowanie w/w przepisu nawet wówczas, gdy podmioty te działają na różnych podstawach prawnych i w różnych choć zbliżono rodzajowo obszarach przy założeniu, iż po pierwsze oba podmioty związane są ze sobą umową o współpracę, a po drugie, iż ubezpieczony świadcząc usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z jednym z podmiotów świadczy je de facto na rzecz drugiego podmiotu tj. pracodawcy, który z pracy swojego pracownika na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem uzyskuje korzyści finansowe i wpisujące się w cele związane z profilem działalności”.

Ponadto skarżący stwierdził, że w sprawie występuje potrzeba wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych „w zakresie przyjęcia, iż dla zastosowania w/w przepisu konieczne jest występowanie tożsamości profili

działalności pracodawcy i zleceńodawcy i ich działanie na tych samych podstawach prawnych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c.

(por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga, z kolei, określenia przez skarżącego, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z ich stosowaniem poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej

propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłoby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek nie spełnia wyżej opisanych kryteriów przede wszystkim dlatego, że art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, na tle którego skarżący usiłuje konstruować przedstawione przez siebie pytanie, nazwane istotnym zagadnieniem prawnym, nie wymaga wykładni, gdyż ta była wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i ma obecnie ugruntowany charakter. Sąd Najwyższy zgodnie przyjmuje zaś, że w myśl art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. uchwałę z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117), a teza ta jest aktualna także w stosunku do pracowników wykonujących taką pracę na podstawie umowy zlecenia (por. wyroki z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266). W powołanych judykatach Sąd Najwyższy wyjaśnia, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką

zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest zaś to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy ona na rzecz pracodawcy pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Norma art. 8 ust. 2a - przez wykreowanie szerokiego pojęcia „pracownika” - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, iż dla celów ubezpieczeń społecznych, zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Należy jednak podkreślić, że podstawowym warunkiem jest wykonywanie pracy na podstawie umowy cywilnej na rzecz pierwotnego pracodawcy. Taka relacja nie została jednak ustalona w niniejszej sprawie. Przeciwnie, Sąd drugiej instancji ustalił, że odwołujące się Stowarzyszenie i zainteresowana C. Sp. z o.o. prowadzą zupełnie różne rodzaje działalności, a jedyna relacja zachodząca między nimi polegała na współpracy, w ramach której odwołujące się nieodpłatnie udostępniało Spółce pomieszczenia będące w jego użytkowaniu, natomiast Spółka

była jedynie zobowiązana do zwrotu kosztów eksploatacyjnych tych pomieszczeń. Z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych wynika także, iż zainteresowana E. A. M. , zatrudniona u odwołującego się na stanowisku fizjoterapeuty, w ramach swoich obowiązków pracowniczych opiekowała się uczestnikami w wieku powyżej 18 lat, wychodziła z nimi na spacer, do siłowni i prowadziła warsztaty mające na celu usprawnienie uczestników, natomiast w ramach umów o dzieło zawartych z C. Sp. z o.o. realizowała program medyczny dotyczący pielęgnacji i rehabilitacji dzieci do 6-tego roku życia. Odwołujące się Stowarzyszenie nie osiągało też żadnych korzyści z tytułu pracy zainteresowanej wykonywanej na rzecz C. Sp. z o.o., gdyż ta była finansowana przez NFZ. Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest w postępowaniu kasacyjnym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie musiałby uwzględnić te ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Końcowo Sąd Najwyższy podkreśla również, że w sprawach o analogicznym stanie faktycznym i tożsamych zarzutach kasacyjnych oraz identycznie sformułowanych wnioskach o przyjęcie już dwukrotnie odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych organu rentowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 października 2016 r., II UK 657/15 i z dnia 25 października 2016 r., II UK 674/15, niepublikowane).

Podzielając argumentację zaprezentowaną w obu powołanych orzeczeniach oraz kierując się przedstawionymi wcześniej motywami, Sąd Najwyższy w obecnym składzie stwierdza zatem, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania wniesionej przez siebie skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c. i § 6 pkt 6 oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

l.n